

Howard Jacobson

J

Vertaald door Jan Fastenau

2015 Prometheus Amsterdam

Voor Jenny – hier, nu, altijd

De vertaler ontving voor deze vertaling een werkbeurs van
het Nederlands Letterenfonds

Oorspronkelijke titel *f*

© 2014 Howard Jacobson

© 2015 Nederlandse vertaling Uitgeverij Prometheus en Jan Fastenau

Omslagontwerp *CMRB*

Foto auteur Eyevine/Hollandse Hoogte

Zetwerk Mat-Zet bv, Soest

www.uitgeverijprometheus.nl

ISBN 978 90 446 2871 5

Dispuut: De wolf en de tarantula

Een grijze wolf knoopte een praatje aan met een tarantula. ‘Ik ben dol op jagen,’ zei de grijze wolf. ‘Nou,’ zei de tarantula, ‘ikzelf zit hier graag te wachten tot mijn prooi naar me toe komt.’ ‘Vind je dat geen eenzaam bestaan?’ vroeg de wolf. ‘Ik zou jou evengoed kunnen vragen hoe je het uithoudt om steeds je vrouw en kinderen mee te nemen op jacht,’ antwoordde de spin. ‘Ik ben best wel huiselijk aangelegd,’ antwoordde de wolf. ‘En bovendien sta je sterker met z’n allen.’

De tarantula zweeg even om een passerend zijdeaapje te pletten en zei toen dat hij het betwijfelde of de wolf, niettegenstaande alle hulp die hij kreeg, ooit zo’n goede jager zou worden als hijzelf. De wolf wedde om de buit van een week dat hij beter kon jagen dan de tarantula. Hij ging terug naar zijn hol en vertelde zijn vrouw en kinderen over de weddenschap.

Toen ze elkaar de volgende keer tegenkwamen zei hij: ‘Je staat bij me in het krijt.’

‘Kun je dat bewijzen?’

‘Nou, ik ga ervan uit dat je me op mijn woord gelooft, maar zo niet dan moet je maar eens een kijkje nemen in de wildernis.’

Dat deed de tarantula, en inderdaad, hij stelde vast dat er van de natuurlijke prooi van de wolf niet één dier meer over was.

‘Hulde voor je vaardigheid,’ zei de tarantula, ‘maar ik begin me wel af te vragen hoe je nu aan eten moet komen.’

Daarop barstte de grijze wolf in tranen uit. ‘Ik heb mijn vrouw op moeten eten,’ erkende hij. ‘En volgende week begin ik aan mijn kinderen.’

‘En daarna?’

‘Daarna? Dan rest me niets anders dan mezelf op te eten.’

De moraal: zorg dat je altijd nog iets over hebt op je bord.

BOEK EEN

EEN

Het grote indien

1

's Ochtends waren ze niet op hun best, geen van tweeën.

'Daar gaan we weer,' zei Ailinn Solomons bij zichzelf.

Ze zwaaide haar benen uit bed en bekeek haar voeten. Ook vóór Keverns snier hadden ze haar al tegengestaan. De plumpe wreven. De dikke torrige tenen die meer op duimen leken, allemaal even lang. Ze had graag tenen als de pijpjes van een panfluit gehad, mooi aflopend, parelend, tenen waar een god van het woud zijn lippen aan zou hebben gezet. Ze stak haar voeten in pantoffels en trok ze er toen weer uit. Door de pantoffels oogden ze zo mogelijk nog beroerder. Hausfrau-voeten. Daar had je ze weer, die onbeoorlijke voeten die haar door de sleur van haar onbeoorlijke leven voerden. Geen wonder... bedacht ze, maar ze wist de zin niet af te maken. Geen wonder wat?

In werkelijkheid zat er maar weinig sleur in haar leven, afgezien van de gewoonte om dat te denken. Naar elke objectieve maatstaf – en ze had oog voor objectiviteit, net buiten bereik – leidde ze een avontuurlijk leven. Ze was pas in een nieuw huis getrokken. In gezelschap van een nieuwe vriendin. In een nieuw dorp. Ze had nieuwe kleren gekocht voor de verhuizing. Een nieuwe zonnebril. Een nieuwe tas. Nieuwe nagellak. Zelfs haar pantoffels waren nieuw. Het huis was wel nieuw voor haar maar niet voor zichzelf. Het had iets verholen geestelijks, wat Ailinn om persoonlijke redenen tegenstond, alsof er een schendige abbé of een weggepeste priester – een zielenherder te streng voor zijn parochie of een dominee te vleselijk voor de zijne – was ondergedoken die ten slotte was vergeten waarvoor hij zich verschool. Het stond al eeuwenlang ver-

stard in zijn eigen vocht in een druppelende vallei, riekend naar wilde knoflook en natte brem. Het licht van hoop noch dat van ontgoocheling wist door de lage raampjes te dringen, zo diep in de vallei. In het huis werd elke verwachting opgeschort, was het beste wat je ervan kon zeggen. Wie er ook voor haar hadden gewoond, ze waren, net als de planten, gelukkig noch ongelukkig geweest. Ze deinsde terug voor alles wat het huis opriep, maar toch was het een verbetering ten opzichte van het vierkante blok vlekkerig beton waarin ze hiervoor was opgegroeid, met zijn uitzicht dat geen uitzicht was van een dichtgeslibde riviermonding – het matte noordelijke getij dat uit het niets binnensijpelde op weg naar niets – en het gezelschap van haar prikkelbare ouders die eigenlijk niet eens haar ouders waren.

En – én – ze had een nieuwe man leren kennen. De man die haar een snier om haar voeten had gegeven.

Oké, hij was geen god van het woud en hij zou haar voeten niet aan zijn lippen hebben gezet ook al was hij het wel geweest, maar dat was een schrale troost voor het feit dat ze hem waarschijnlijk alweer kwijt was. Hij had iets veelbelovends... gehad.

Voor het overige – de nieuwe vriendin inclusief, die een stuk ouder was dan zij en meer een soort oppasser (het was raar, zoals ze oppassers aantrok) – kwam het haar allemaal voor als randverschijnselen, een herschikking van het meubilair, meer niet. In elk ander opzicht was ze nog steeds zichzelf. Dat was het gemene van oppervlakkige verandering: daarmee werd blootgelegd wat nooit kon veranderen. Ze had beter kunnen blijven wachten waar ze was. Zolang je wacht kun je niet teleurgesteld worden. Het ging goed met me toen ik afwachtte, bedacht ze. Maar dat was ook niet waar. Het was nooit goed met haar gegaan.

Ze had periodiek last van een onregelmatige hartslag. Aritmie noemde de dokter het. Niets zorgwekkends, zei hij toen de uitslag van het onderzoek kwam. Ze lachte. Natuurlijk was het niets zorgwekkends. Het leven was niets zorgwekkends. Waar ze vandaan kwam zeiden de mensen dat je hart fladderde wanneer er iemand van wie je hield was gestorven.

‘En als je van niemand houdt?’ had ze aan haar pleegmoeder gevraagd.

‘Dan is het de verjaardag van de dood van iemand van wie je in een vorig leven hebt gehouden,’ had de vrouw geantwoord.

Alsof ze van zichzelf nog niet morbide genoeg was zonder dat soort nonsens aan te hoeven horen.

Ze wist niet wie haar echte moeder en vader waren en kon zich weinig herinneren van haar leven voordat haar pseudo-ouders haar er als een sinaasappel uitpikten in het weeshuis, behalve dan dat ze zich totaal niet voelde zoals ze meende dat een klein meisje hoorde te zijn. En ongeacht wat ze zich wel of niet herinnerde, voor zichzelf leek ze tegenwoordig ouder dan haar vijftientig jaren. Vijftientighonderd, bijvoorbeeld? Of vijftientigduizend? ‘Niet overdrijven, Ailinn,’ hadden de mensen altijd tegen haar gezegd. (Vijftientigduizend jaar?) Echter, het was niet zo dat zij overdreef maar dat de mensen alles bagatelliseerden. Haar hoofd was net een echokamer. Als ze zich maar lang en diep genoeg concentreerde, dacht ze wel eens, zou ze horen hoe het immense ijs openspleet en de eerste wollige mammoeten uit Midden-Azië kwamen gekuierd. Misschien kon iedereen dat wel, zelfs de afkorters en samenvatters, maar geneerden ze zich om erover te praten. Tenzij hun geest in hun kleutertijd, in het gezelschap van echte ouders, was verzadigd met intuïtievare en, ja, triviale sensaties. Onze geboorte is slechts slaap en vergetelheid – wie had dat gezegd?

Ha! Ze was het vergeten.

Het was maar goed dat het lastig was om aan geschiedenisboeken te komen, dat dagboeken waren verstopt of vernietigd en dat bibliotheken omzichtig hindernissen opwierpen voor onderzoek, anders had ze misschien besloten om in het verleden rond te gaan snuffelen en terug in de tijd te leven. Al was het maar om erachter te komen voor wie haar hart periodiek fladderde.

Een opgezwollen oude slak verscheen van onder haar bed. Hij sleepte een eiwitspoor achter zich aan. Ze kon zich maar net inhouden om hem niet met haar blote, onappetijtelijke voet te vermorzelen.

Voordat Kevern ‘Coco’ Cohen zich ’s morgens buiten de deur van zijn huis waagde, zette hij de televisie met zijn zich eindeloos herhalende programmering harder, schonk hij thee in – hij deed zijn best om de kop achteloos op het tafeltje in de hal te zetten – en controleerde hij voor de zekerheid tweemaal of zijn telefoon aanstond en knipperde. Die telefoon – een basisvoorziening van staatswege voor lokaal bellen en gebeld worden; alle andere elektronische communicatievormen waren uitgeschakeld na WAT ER WAS GEBEURD, INDIEN HET WAS GEBEURD, waarbij de sociale media geacht werden te hebben bijgedragen aan de snelle verbreiding van het ermee gepaard gaande geweld – knipperde malariageel totdat er iemand belde, en dan gloeide hij vuurrood op. Dat laatste kwam echter zelden voor. De telefoon legde hij ook op het tafeltje in de hal. Daarna trok hij met zijn schoen wat slordige plooiën in de zijden Chinese vloerloper, een kostbaar erfstuk.

Dat was niet bedoeld als een herdenkingsritueel, maar toch moest hij daarbij vaak terugdenken aan een schel maanverlichte nacht van vele jaren ervoor, toen zijn grijnzende, krakende vader na een zware dag – vanwege geldzorgen of ziekte of nieuws dat wel heel slecht geweest moest zijn, veronderstelde de jonge Kevern – de loper terzijde had geschopt, de zoom van zijn brokaten kamerjas had opgenomen en een furieuze schuifeldans op zijn pantoffels had gedaan, waarbij zijn armen en benen gelijktijdig op en neer gingen als die van een speelgoedgeraamte op een stok. Hij had niet in de gaten gehad dat zijn zoon op de trap stond te kijken.

Kevern week terug in het duister van de trap. Werd een schim. Hij was te bang om iets te zeggen. Zijn vader was geen danstype. Hij hield zich doodstil maar het huis trilde bij elke bekommernis van zijn bewoners – dwars door de vloerplanken onder zijn bed kon hij de getroebleerde slaap van zijn ouders voelen, ook al sloiep hij in een kamer onder de hunne – en nu verried de agitatie als gevolg van zijn angst zijn aanwezigheid.

‘Sammy Davis Junior,’ verklaarde zijn vader opgelaten toen hij zijn zoon in het oog kreeg. Zijn stem was schor en schrill, een ge-reutel uit aangetaste longen. Omdat hij met een tongval sprak die

zelfs Kevern raar vond, alsof hij nooit echt naar de manier van praten van de mensen in Port Reuben had geluisterd, bracht hij zijn woorden weifelend uit. En hij legde twee vingers tegen zijn mond, als een vagebond die aan een sigarettenpeuk zuigt die hij in een vuilnisbak had gevonden. Dat deed hij altijd om de letter j te smoren voor die zijn lippen verliet.

Het zei de jongen niets. ‘Sammy Davis Junior?’ In het bijzijn van zijn vader – en vaak ook wanneer zijn vader er niet bij was – verzegelde hij ook scrupuleus zijn lippen tegen de letter j aan het begin van een woord. Hij wist niet waarom. Het was begonnen als een spelletje tussen hen toen hij klein was. Zijn vader had het ook met zijn eigen vader gespeeld, had hij hem verteld. Het kostte je een stuiver wanneer je een woord met een j begon zonder eraan te denken om twee vingers tegen je mond te leggen. Het was destijds niet erg leuk geweest en nu was het ook niet erg leuk. Hij wist dat het van hem werd verwacht, dat was het enige. Maar waarom deed zijn vader Sammy Davis Junior na, wie dat ook mocht wezen?

‘Een vent die zong en danste,’ zei zijn vader. ‘Mister Bo Jangles. Nee, je hebt nooit van hem gehoord.’

Van hem? Van wie? Van Sammy Davis Junior of van Mister Bo Jangles?

Hoe dan ook, het klonk meer als een waarschuwing dan een uitleg. *Als iemand het vraagt dan heb je nooit van hem gehoord. Snap je?* Keverns jeugd was vergeven geweest van dergelijke waarschuwingen. Allemaal uitgesproken in een deels vreemde taal. Je weet niet, je heb niet gezien, je hebt niet gehoord. Wanneer zijn onderwijzers vragen stelden ging zijn vinger als laatste omhoog: dan zei dat hij het niet wist, niet had gezien, niet had gehoord. Onwetendheid biedt veiligheid, maar hij zat erover in dat hij misschien net zo klonk als zijn vader, lispelend en slissend in een andere taal. Dus sprak hij op fluisterton, wat zijn zonderlinge manier van doen nog extra benadrukte.

In dit geval had zijn vader zich geen zorgen hoeven te maken. Kevern had niet alleen nooit van Sammy Davis Junior gehoord, hij had ook nooit van Sammy Davis Senior gehoord.

Ailinn zou geen nee gezegd hebben tegen zo’n vader, hoe vreemd

hij zich ook gedroeg. Het hielp om te weten waar je gekte vandaan kwam, meende ze.

Als Kevern eenmaal buiten was en de voordeur had dichtgetrokken en op het nachtslot had gedaan, knielde hij en tuurde hij door de brievenbus, zoals hij zich voorstelde dat een inbreker of andere insluiper zou doen. Hij kon de televisie horen en de thee ruiken. Hij kon de telefoon zien die stilletjes geel lag te knipperen alsof hij dialyse onderging op het haltafeltje. De zijden looper, constateerde hij tevreden, had er zo slordig bij kunnen liggen vanwege een gezin met kleine kinderen. Geen enkel normaal mens zou zijn eigen huis uit kunnen stappen zonder eerst de looper recht te trekken.

Hij had nog een tweede reden om het kleed te verformfaaien: daarmee gaf hij aan dat het voor hem geen enkele waarde had. De wet – hoewel het nergens geschreven stond; een bereidwillige onderwerping aan soberheid zou misschien een betere definiëring zijn, een vermeende dwang – stond slechts één artikel per huishouden toe dat meer dan honderd jaar oud was, en Kevern had er meerdere. Als hij zorgeloos omsprong met zijn spullen zou dat mogelijke argwaan sussen.

Aan de verste rand van het brievenbusblikveld waren nog net de twee neuzen van zijn versleten leren pantoffels te zien. Hij was duidelijk thuis, de neuroot: hij zat waarschijnlijk voor de televisie te dommelen of de reclamefolders te lezen die zeker net bezorgd waren, en hij was zijn thee en telefoon bij de deur vergeten toen hij ze vol verwachting bijeenraapte. Maar thuis dus, druk in de weer met niets – hoe moet je anders omschrijven wat hij aan het doen was?

Hij liep drie keer terug naar het huis, met tussenpozen van vijftien seconden, en keek weer door zijn brievenbus om zich ervan te vergewissen dat er niets was veranderd. Vervolgens stak hij telkens zijn hand naar binnen om er zeker van te zijn dat de klep niet omhoog was blijven hangen tijdens zijn inspectie, een handeling die herhaald diende te worden voor het geval de controle zelf ertoe geleid had dat de klep was blijven hangen. Daarna nam hij het kustpad en beende hij afwezig in de richting van de zee. De zee die, afgezien van enkele plaatselijke vissers, door niemand werd bevaren

omdat je nergens uitkwam met de boot – een zee die tegen geen enkele andere kust klotste.

Daar was ook niets veranderd. De klif dook nog steeds steil naar beneden, afgesneden als een taart, en verkleurde tot een diep bruinpaars aan de voet, waar het water nog steeds onvermoeibaar samenkolkte, schuimend en stuivend, elke dag weer. Druk in de weer met niets, net als Kevern. Onstuimiger maar even doelloos.

Dat was het fijne van de zee: je hoefde je er geen zorgen om te maken. Hij kwam nergens op uit en hij was niet van jou. Hij was niet al generaties lang het bezit en het geheim van je familie. Hij zat niet in je bloed.

Kevern had echter wel zijn eigen bank. Niet officieel. Zijn naam stond er niet op, maar de dorpelingen van Port Reuben bleven ervan af zoals ze van een muur zouden afblijven waar de dorpsgek tegenaan stond geleund. *Daar zit Coco. De sul.*

Ze dachten niet dat hij imbeciel was. Ze vonden hem eerder iets te slim, maar er zijn van die tijden in de geschiedenis van de mensheid dat slimheid net zo goed onnozelheid zou kunnen zijn.

Op dit uur van de dag, en zeker in dit jaargetijde, als bezoekers schaars waren, had hij de kliffen en de zee die nergens op uitkwam meestal voor zichzelf. Soms waagde Densdell Kroplik, zijn naaste buurman, zich uit de weer geconfisqueerde koeienstal die hij zijn vrijgezellenkot noemde en kwam hij even naast Kevern op de bank zitten om in de trant van de profeet die niet in eigen land wordt geëerd te lamenteren over de krankzinnigheid van de wereld, de achteruitgehouden staat van het dorp en, als bewijs voor beide – want hij was een kroniekschrijver van zijn tijd en zijn plaats die zijn geschriften in eigen beheer uitgaf – zijn instortende verkoopcijfers. Als ambulante barbier en beroepsdorpeling bewaakte hij de kliffen en pubs van Port Reuben, versperde hij indringers de weg met zijn blik, gekleed als landeigenaar, visser, boer of zotskap, afhankelijk van de kleren die boven op de stapel op zijn vloer lagen – soms kleedde hij zich als allemaal tegelijk – en posteerde hij zijn tubereuze gestel tussen Port Reuben en de invloed van buiten. Niet zozeer de poortwachter, Densdell Kroplik, als de poort. Hoewel geschiedenis – nog zo'n instrument om het verleden te verheerlij-

ken – werd ontmoedigd, wist hij zich als onofficiële hoeder van Port Reubens geheimen en verteller van volksverhalen te handhaven door ze kort en plezant te houden – beslist korter en plezanter dan zijn monologen die kolkten als de zee, vooral wanneer hij kapsels stond te knippen. Port Reuben, oorspronkelijk Ludgvennok, was vroeger een onneembaar bastion van oude zeden geweest, en nu was het dat niet meer. EINDE. Dat was de essentie van Densdell Kropliks *Een korte geschiedenis van Port Reuben*, verluchtigd met enkele kaarten en pentekeningen van zijn hand en een aantal komische voetnoten waarin hij zichzelf citeerde.

Een korte geschiedenis van Port Reuben, strikt genomen niet meer dan een folder voor bezoekers die hij liever weg had zien blijven, lag te koop bij de kassa van elke toeristenwinkel. De weinige toeristen die er kwamen kochten hem tegelijk met hun toffees. Voor de auteur ervan maakte het echter het verschil uit tussen voorspoed en ondergang, en daarmee bedoelde hij zowel die van hemzelf als die van het dorp. Hij ging elke dag langs zijn verkooppunten om te kijken hoeveel er waren verkocht, en vulde dan de voorraad aan met gesigeneerde exemplaren uit een sinister uitpuilende rugzak die ook kammen, een schaar, een tondeuse en shampoo's en conditioners bevatte die volgens een geheime formule waren gemaakt uit erica en distels en wilde bloemen die in zijn armetierige tuintje boven op een klif groeiden. Die rugzak sleepte hij met overdreven inspanning, alsof hij zijn gezondheid opofferde voor de mensheid, van winkel naar winkel. Om niet in een discussie over zijn omzet betrokken te worden (die hij nooit voldoende achtte) meden de winkeliers hem en lieten ze zich met net zo veel pamfletten overladen als hij gepast vond. Een aantal van hen kocht zelfs meerdere folders voor zichzelf, die ze als verjaardagscadeautje aan relaties gaven die ze niet mochten. Dat allemaal zolang ze hem in hun winkel maar niet hoefden te horen fulmineren tegen de verwording van deze tijd, waarbij zijn verweerde wangen opbolden en hij in schimpende razernij aan zijn dichtgeknoopte sjaltje met stippen rukte, alsof dat het enige was waardoor zijn hoofd aan zijn lichaam bleef zitten.

Op sommige ochtenden gaf hij Kevern, in ruil voor de gelegen-

heid om voort te kakelen, een gratis scheerbeurt. Kevern, beducht voor zijn keel – want hij wist zeker dat Densdell hem als het leven-de bewijs zo niet de hoofdoorzaak van het verval van Port Reuben beschouwde – maakte instemmende geluidjes bij alles wat de man zei, al kon hij het nauwelijks volgen. Zodra zijn scheermes was opengeklapt liet Densdell Kroplik elke schijn varen dat hij een taal sprak die ze gemeen hadden. Hij verviel in een dialect dat ouder en woester was dan de kliffen, hoestte geluiden op alsof het verfloekingen waren, gebruikte woorden die Kevern nooit van zijn leven had gehoord en waarvan hij de helft van de tijd geloofde dat ze eigenlijk niet bestonden. In plaats van te proberen er iets van te maken, concentreerde hij zich op het idee dat de wind de onzichtbare haren opnam die Densdell bij hem afschoor en ze in plukjes naar de zee wervelden, als zaadjes van paardenbloemen.

Alsof de zee hem beetje bij beetje opeiste.

Deze ochtend liet Densdell Kroplik zich niet zien, tot Keverns opluchting, zodat hij zonder gezelschap kon zitten piekeren. Zelfs de meeuwen, die zijn bekommernis roken, hielden zich op afstand.

Hij was een lange, magere man met een goudblonde bos haar (al werd het al wat dunner), die zich voortbewoog alsof hij zich verontschuldigde voor zijn lengte. Men vond dat hij ondanks zijn vreemde manier van doen vriendelijke ogen had. Hij liet zich neer op de bank en keek op naar de lucht. ‘Jezus Christus!’ riep hij uit zodra hij lekker zat, alleen maar om zijn stem te meten met de stemmen die hij in zijn hoofd hoorde.

Liever een stem die hij kon beheersen dan een stem waar hij niets over te zeggen had. Hij was geen visionair, maar het overkwam hem wel eens dat hij het geluid van een zeevogel of het verre gelach van vissers voor een schreeuw om hulp hield, ook al twijfelde hij er niet aan dat hij zich vergiste. ‘*Kie-vern!*’ meende hij te horen. De twee lettergrepen uitgesproken op eendere vlakke toon. De stem van zijn overleden moeder. Of in elk geval de stem van een zieke vrouw. Beverig en verwijtend, een stem die zich om gehoord te worden moest verheffen boven een jaloers gewoel van kreten, los van de persoon aan wie hij had toebehoord. ‘*Kie-vern!*’

Hij had geen hechte band met zijn moeder gehad dus vermoedde hij dat hunkering hem een streek leverde. Hij had graag gehad dat ze hem riep, maar hij zag in hoe riskant het was om zijn verbeelding zo voorrang te verlenen: zou hij het verschil onderkennen als iemand op een dag echt om zijn hulp schreeuwde?

Hij was niet gelukkig, maar gelukkiger in zijn neerslachtigheid zou hij hier nooit worden, nam hij aan. De zee verleent de nietigheid van de onvrede bij de mens iets van grandeur, en Kevern Cohen aanvaardde dat blijk van achting dankbaar, zich realiserend dat zijn onvrede niet dieper ging dan die van de meeste mensen – eenzaamheid en een besef van stuurloosheid (of was het een besef dat hij zijn hele leven al rondzwalkte?) en van een vroeg inzettende middelbare leeftijd. Niets meer. Zoals zijn vader vóór hem – en hij had een diepere band met zijn vader gevoeld dan met zijn moeder, al zei dat niet veel – draaide en sneed hij hout voor zijn levensonderhoud: spijlen, balusters, kandelaars, kommen en *lovespoons* voor de toeristenindustrie die hij in plaatselijke winkels verkocht. Houtdraaien was sleurs, eentonig werk. Van zijn familie leefde niemand meer, geen enkele oom, nicht of neef, wat ongebruikelijk was in dit deel van de wereld, waar iedereen als een arm aan één reuzenoctopus was verbonden. Kevern was aan niemand verbonden. Hij had niemand om liefde aan te geven of van te krijgen. Ofschoon dat enigszins met zijn beroep samenhang – net zoals de maan draait een houtdraaier in z'n eentje – nam hij aan dat het hoofdzakelijk een tekortkoming in zijn karakter was. Hij was eenzaam omdat hij nooit belde of gebeld werd, omdat hij een onattente vriend was en erger nog, een gauw teleurgestelde, uitermate meditatieve minnaar, en omdat hij veertig was.

Verliefd worden was iets wat hem van tijd tot tijd overkwam, maar hij kon nooit verliefd blijven of zorgen dat een vrouw verliefd op hem bleef. Er gebeurde niets dramatisch. Er waren geen knetterende ruzies. Vergeleken met de heftigheid waarmee andere stellen in Port Reuben elkaar publiekelijk afbrandden, eindigden zijn vrijages – want ze waren zelden meer dan dat – met een voorbeeldige wellevendheid van beide kanten. Ze losten op, dat was de beste omschrijving ervoor, ze vielen uiteen als een kartonnen doos